

שם בשם רבינו יונה, וביאר שם שחז"ל החמירו בהשכרת כלים לגוי בערב שבת, לפי שיש ליהודי רוח ממה שהגוי עושה מלאכה בשבת, שאם יתנה עמו שלא ישתמש בכליו בשבת, ינכה לו הגוי מדמי השכירות).

■ להלכה, מותר להשכיר כליו לנכרי אפילו בערב שבת, שאין אנו מצווים על שביתת כלים (ש"ע או"ח רמז, א). ויש אומרים שאסור להשכיר לנכרי בערב שבת כלים שעושים בהם מלאכה שנראה שהוא שלוחו של הישראל לעשות מלאכה בשבת, וביום רביעי או חמישי מותר, ובלבד שישלם לו בהבלעה, כגון שישכיר לחודש או לשבוע שלא יהיה כשכר שבת (ש"ע שם, וכן פסק הרמ"א שם). ולהשאיל לגוי בערב שבת מותר, לפי שאין לישראל רוח במלאכת הגוי ולא יאמרו שהוא שלוחו (ש"ע ומשנ"ב שם). ומותר להשכיר לגוי כלים שעושים מלאכה דרבנן, משום שהוא נראה כעובר רק על שבות דשבות (ביאה"ל שם ד"ה כגון).

קוצץ לו דמים - סכום ידוע עבור עבודתו [קבלנות], ולא שכיר יום (משנ"ב רב, יד).

פדי שגייע לבית הסמוך לחומה, והואיל שאיסור זה מדרבנן הוא, יש לתלות שהאדם שנשלחה אליו האגרת דר בבית הסמוך לחומה (ריטב"א, פמ"ג רמז משנ"ב ד ב).

ואם לא קצץ, אלא הוא שכיר שנה או חודש, וכן כששכרו סתם ולא התנה עמו בפירוש שישלם לו, אף שהנכרי חושב שישלם לו, לפי שכל שלא קצץ תשלום אין הנכרי סומך על כך ועוסק במלאכת הישראל (ש"ת הרשב"א ג א שסח, וראה בשו"ע או"ח רמז, ד, מה הדין כשהגוי עושה בחינם).

בי דואר - שלטון העיר שאילו רגילים לשלוח אגרות (רש"י). ויש מפרשים, ש"בי דואר" הוא איש ידוע שמקבל את האגרות של בני העיר ומחלקם להם (טור רמז).

וקא דלא קביע בי דואר כמתא - שאין 'בי דואר' בעיר והשליח צריך להביא את האגרת לידי מי שנשלח לו, ושמא לא ימצאנו בביתו (ב"ח רמז, ג, ע"פ רש"י). ויש שפירש, שיש 'בי דואר' בעיר אלא לפעמים יוצא מהעיר לצורך מסחרו, והשליח יצטרך לחפש את ה'בי דואר' מחוץ לעיר (רבי אברהם מפראג ע"פ רש"י, מובא בב"ח שם), ולדבריו מותר לשלוח אגרת לחבירו ולא ל'בי דואר' שאם לא ימצאנו בביתו ימסרנה לבני ביתו (ב"ח שם, לביאור ר"א מפראג, וראה במג"א שם ב, שגם לביאור זה אסור לשלוח אגרת לחבירו, שחוששים שמא גם חבירו וגם ה'בי דואר' לא יהיו בעיר). ורק באגרות חוששים שמא ה'בי דואר' לא יהיה בעיר, לפי שכתב ישראל הוא וניכר מעשה ישראל, אבל באשר מלאכות מותרות לתת לגוי כשיש שהות לסיים את המלאכה מבעוד יום (מג"א שם).

וכשלא קביע 'בי דואר' במתא ולא קצץ עמו שכר, אין לשלוח אגרות אפילו ביום ראשון, וברייתא זו חולקת על הברייתא לעיל שמתירה לשלוח אגרות ביום רביעי וחמישי (מגיד משנה, ע"פ הרמב"ם שבת ו, כ). ויש מפרשים, שרק בערב שבת אסור לשלוח אגרות כשלא קביע 'בי דואר' במתא ולא קצץ עמו שכר, לפי שנראה כאומר לנכרי למסור את האגרות בשבת, אבל ביום רביעי וחמישי יכול לשלוח אגרות והואיל ולא אמר לו בפירוש לעשות כן בשבת (רא"ש לו), ואפילו כשידוע שלא יוכל להגיע לשם לפני שבת (מג"א שם, ד).

נותח הבבלי וכו', אסור למכור שלשים יום קדם הפסח, מכיון שהחמץ שבו לא יכלה קודם הפסח, ולא אסרו למכור קודם שלשים, שאין חובת בייעור אלא משעה שמתחילים לדרוש בהלכות הפסח, ולא קודם לכן (רש"י), ורבי יהודה סובר כבית שמאי, שאסור למכור חמצו לגוי רק כשיודע שהגוי יכלה אותו קודם הפסח (רש"י פסחים כא, ב ד"ה ר' יהודה). ויש שפירש, שרבי יהודה סובר כבית הלל שמוותר למכור חמץ לגוי גם בערב פסח, אבל כותח אסור למכור מפני ששם בעליו עליו, ויסברו שמכר לו את הכותח בפסח (תוס' שם ד"ה רבי יהודה), אך קודם שלשים יום לא אסרו למכור כותח, לפי שרק בתוך שלשים יום הכותח נראה בריא טוב ושם בעליו עליו, ועוד שדרך ההשוות כותח שלשים יום (מהרש"ל פסחים שם).

נותנין מזונות לפני הנקלב - אף שאסרו חז"ל לטרוח בשבת ולהאכיל בהמות וחיות שאין מזונותיהם עליך כמבואר לקמן (קנה, א), כלב מותר להאכיל אף שאין מזונותיו עליך הואיל ומזונותיו מועטים (מג"א שם, ז, וכו"ז במאירי). ויש אומרים שכלב דינו כשאר החיות, ומותר להאכילו רק כשמזונותיו עליך (אלהי רבה שם יא, ע"פ הלבוש שם, י). ■ להלכה, יכול להאכיל כלב אף שאין מזונותיו עליך (משנ"ב שם, לא).

נותנין מזונות לפני הנכרי, ומותר לטרוח ולהאכיל נכרי בשבת, שנחשב קצת מזונותיהם עליך, שמפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל (תוס'). ויש מפרשים שלכתחילה אסור לטרוח ולהאכיל נכרי בשבת, ורק כשאינו יוכל להישמש ממנו מותר להאכילו (רשב"א ור"ן בשם הראב"ד). ■ להלכה, מותר לטרוח ולהאכיל גוי בשבת (ש"ע ומשנ"ב שם, א).

בְּחֶצֶר, ודוקא מזונות שרגיל לאוכלם מיד, אבל שאר חפצים שרגיל להוציאם מהחצר אין נותנים לו (תוס'), והוא הדין שאין לתת לו מזונות כשעומד בחוץ ומכניס ידו לפנים, שודאי יוציא החוצה ונראה שבשליחותו מוציא (תוס' לעיל ג, א ד"ה בבא). והוא הדין שאין לתת לו הרבה מזונות או שאין לו רשות לאכול בחצר, לפי שבודאי יוציא החוצה (ב"ח שם, א, מג"א שם ג). ■ וכן נפסק להלכה (ש"ע שם, א, ומשנ"ב שם).

והאי לא רמי עליה קא משמע לן, ואף שחידש התנא שמוותר להאכיל נכרי שאין מזונותיו עליך, הוצרך להשמיענו גם שמוותר להאכיל כלב שמזונותיו עליך, שאם היה כותב רק נכרי היה מקום לומר שכלב שמזונותיו עליך מותר להאכילו גם כשמוציא את האוכל החוצה, לזה חידש התנא שכלב דינו כנכרי ומאכילים אותו רק בחצר (שפת אמת, וראה שם שתי באופן נוסף).

לא ישפיר אדם פליו לנכרי בערב שבת וכו', ומשום שאדם מצווה על שביתת כליו בשבת, וכדעת בית שמאי (בעל המאור ורא"ש לו, בדעת הר"ף), וביום ד' וה' התירו להשכיר כליו לגוי, לפי ששביתת כלים מדאורייתא היא רק במלאכת ישראל, וגזרו רבנן גם במלאכת נכרי ולא גזרו אלא בערב שבת ולא ביום ד' וה' (רא"ש שם, מגיד משנה שבת ו, טז). ויש שפירשו, שהאיסור כאן אינו משום שביתת כלים, אלא משום שכשמוסר כלים לגוי בערב שבת והגוי עושה איתם מלאכה מיד בשבת ומשלום לו על כך, נראה ששלח אותו לעשות מלאכה עם כליו בשבת, אבל ברביעי וחמישי אין לאסור, שאינו נראה כל כך כשלוחו לעשות מלאכה בשבת (רא"ש